

מרור, מצה, פסח

מרור

נגדל את ילדינו לחזון. אל נגדלם בהזיה ואשליה. ילמדו ילדינו אמת זאת: גם בדרך לארץ זבת חלב ודבש אוכלים מרור. ...

אל נשלה עצמנו ואל נשלה אחרים כי הדרך סלולה, כי במרכבת זהב ועל מרבדי שושנים נגיע למקדש.

מרור הוא חוק החיים, ולא-כל-שכן חוק הגאולה.

ומשום כך לא נפסלנה. משום כך לא נערוק. נקבל פניה – על מרורות שבה.

מצה

לחם עוני הוא לחמה של גאולה. מן קלוקל הוא מאכלם של הולכי במדבר. ואם יש מגביות ותרומות – נתונות הן למשפך, ולא להעשיר ולהשמין הולכי-בדרך-גאולים. אין עשירים ואין שמנים חלוצי עם כובש כנען.

לא טוב היות אדם רעב, כי אז יקל גופו מדי וכל רוח מצויה תשאהו. לא טוב היותו שבע מדי, כי אז יכבד גופו ולא יזוז – לא רוח סערה ולא רוח א-להים תניעהו.

בדרך לעלות גאולים, טוב הוא לחם-עוני. המרבה לא ירבה והממעיט לא ימעט. ככה יוצאים ממצרים.

וככה גם נכנסים לארץ: אין שבט נוחל בטרם ינחל העם כולו, אין כפות רגליהם של כוהנים משרתים בקודש ובחול ניתקות מאפיק הירדן עד אשר יעבור העם כולו, ואין נהנים משלל מלחמה ומרכוש אויבים להטמין איש באוהלו, כי סקול ייסקל. (הערה 1)

זאת דרך גאולים. ההולך בדרך מדבר ובמחנה לוחם ובלחם עוני – יזכה לבוא לארץ זבת חלב ודבש. הרוצה ללכת בדרך זבת חלב ודבש – יגיע ללחם עוני ולמדבריות אבדון.

פסח

בהגדה של פסח הסדר הוא: פסח, מצה, מרור. ואנו נקטנו כאן סדר הפוך: מרור, מצה, פסח. סדר החשיבות הוא פסח-מצה-מרור. הסדר ההיסטורי-הריאלי הוא מרור – מצה – פסח:

תחילת מרירות השיעבוד, מְרֹר הגלות; לאחר מכן לחם עוני של הליכה בחיפזון, של דרך מדבריות; ובאחרונה – קרבן פסח, קרבן הודיה ושמחה ואכילת בשר על ארץ טובה וברוכה.

רבים אומרים: וכי נחדש פולחן קרבנות? בימינו?

(שמעו נא, שמעו, "בימינו"; וכי ימי שפיכות-דמים "ברבריים" הם ימינו חלילה?...).

ואומרים הרבים: הניקח שוב שְׁה לעולה, וצער-בעלי-חיים אין בלבד?

(ראו נא ראו, כיצד הם יושבים ואוכלים בהנאה בשר עגל ובשר תרנגולת ומלקקים אצבעותיהם. להנאתם – תשחט להם עדרי צאן ובקר ולולים שלמים; אך למען קרבן בְּמִקְדָּשׁ – רב-טְקָס ורב משמעות – זאת לא. כאן ייִכְמְרו רחמיהם).

אכן, חֲדָשׁ נחַדֵּשׁ את הקרבנות. אם לא כולם – הרי רובם. ואם לא רובם – הרי קרבן זבח-פסח זה, ודאי ונדאי.

שְׁיִכְלוּל הזבח יציאת מצרים ראשונה ואחרונה, שְׁיִבְטָא את השמחה המלאה, שכיום כה מרבים לנסות למצוא לה ביטויים מלאכותיים – וללא הצלחה. כי ללא סמל ומסומל וללא רוח קדושה – ואין צריך לומר: ללא רוח זו של עולי-רגל לירושלים להקריב קרבן פסח – אין מצליחים להחזיר רוח חגיגית וחדוות גוף ונפש.

לא שיהיה בכוחו של קרבן-פסח להחזיר שמחה, כי אם להיפך: כאשר תהיה הגאולה שְׁלֵמָה בְּגוֹף, כאשר תתחדש הרוח, יחודש קרבן-פסח כביטוי כִּן לְשִׂמְחָה אשר תשוב לשרות בְּנֶפֶשׁ.

שתשוב השמחה על נס הפסיחה אשר פסח מלאך-המוות ההיסטורי על פתח בית-ישראל. מלאך-המוות פָּסַח – וא-לֵהִי-הַחַיִּים פתח לנו שער גאולה. ומדוע לא נקריב קרבן סמל-הודיה, זְכָר לְדָם שִׁנְשַׁפְךָ, כפרה לְדָם שִׁנְשַׁפְךָ עוד? יהא זה ביטוי סינְטֵטִי [= משולב, כולל ואוגד] לשמחת-המתן והנאת-הלקיחה, לסעודה שבקדושה ולשמחה שבקדושה, לכל זה שהיה לנו ואבד לנו, ושלא יוחזר לנו אלא-אם-כן נדע שוב לצרף גוף ורוח, אדמה-עם וא-לֵהִי-עֵם, לקדש הווה בְּזִכְרָ עֵבֶר, בטקס אבות ישן נושן, להעלות הווה לחזון עתיד – בשירה ונבואה ואמנות, ממקור כיסופים אֶל־גְּדוּלוֹת – שוב בשמחת שְׁה למשפחה, שְׁה לְבֵית.

וככה תאכלו אותו, מְיָשִׁישׁ נושא-שרשרת-דורות ועד קטון-ילדי-ישראל העולה לנו כאן מן השפלה, מן היס אל ההר, מן החול אל הקודש, מן הקושיה אל התשובה. הן כיום לא שנים-עשר שבטי ישראל אנו, אלא משבעים-ושבע גְּלוּיּוֹת עלינו ובאנו. ומדוע לא נודה שבעים-ושבע, ולא נזבח זבחי פסח – זבחי פסחים רבים – על-אשר פסחנו על עמים ויבשות ואימפריות ומשמידים, על אלפי שנים פסחנו, למען נגיע שוב הִנֵּה, שוב לירושלים זו –

גדול יהיה כבוד הבית השלישי מכבוד הבית השני והראשון גם יחד; (ובית שלישי יהיה, ואינו הווה עדיין, כפי שנוהגים בחילול-השם להשתמש בו לגבי סוכת-מדינת-ישראל). גדול יהי כבודו כי גדול יותר יהיה העם, וגדולה יותר תהיה הארץ; ומשניהם יחד – בכוח מעיינות-קדם עמוקים וכוחות נפש גנוזים – תעלה ותפרח גם הרוח, ותחודש לְשִׁיר ונבואה וחכמה והלכה ואגדה, במהלך חדש ומוגבר –

ולמה לא יוחג אז – בְּרִחְבוּת-לב, כְּרִחְבוּת עם וארץ ורוח – פסח חדש כשיר חדש, ישן נושן בכוחות הנפש, חדש מחודש בכוח ביטוי?

חג הפסח וקרבת הפסח המחודש – זה יהיה קו החיבור הארוך, העמוק, באדמת ההיסטוריה ובאדמת הנפש. חג אשר יחבר דורות, אבות ובני בנים, מגאולה ראשונה עד גאולה אחרונה, שבימינו, שבימינו.

~~~~~

הערת סיום:

פורסם בסולם' בניסן תשי"ט, ושוב ב'הגיונות חג', עמ' 20. כאן ניתן המאמר בדילוגין.

הערות:

1.

כאן מכוון אלדד לשלוש פרשיות המסופרות בספר יהושע:

- פרשת בני גד וראובן, אשר הותר להם לנחול מעֵבֶר לִירְדֵן מזרחה – בתנאי שיילחמו עם אחיהם ממערב לירדן, עד בואם אל נחלתם;
- פרשת חציית הירדן בְּקֶרְבָּה, כאשר נכרתו המים למגע רגלי הכוהנים נושאי הארון, והינם עומדים באפיק הנהר עד עבור כל העם;
- פרשת עכן בן כרמי אשר מעל בחרם יריחו, החביא באוהלו, נלכד ונרגס בידי כל ישראל.

ראה, בהתאמה, בספר יהושע כלהלן: ד' י"ב ותחילת פרק כ"ב, פרקים ג'-ד', פרק ז'.